

Nekrolog til Freya

Der bodde en underlig gråsprenget en i Osloområdet sjø. Hun gjorde intet menneske men. Likevel måtte hun dø. Hun viste oss mennesker bare sine glede. Hennes hjerte var godt som gull. Men myndighetene viste sin vrede. Tenk om hun fant på mer tull? Istedenfor bøter til de som kom nær. Ble det Freya som måtte lide. Vi tok fra henne det livet hun hadde så kjær. Noen mente det var på tide. Unnskyld på vegne av alle oss som ikke klarte redde deg Freya.

Nina Langfeldt, Dyrevenn

En salme-melodi

I teksten «Misjonssalmer i krigens skygge» (VL 9/8) skriver Nils-Petter Enstad blant annet om «Guds menighet er jordens største under», som opprinnelig var en del av kantaten til Det Norske Misjonsselskaps 100-årsjubileum i 1942.

Han forteller litt om forfatteren av kantaten, Ronald Fangen. Arild Sandvold er kort nevnt som komponisten. Videre opplyses det at Anfinn Øien (ikke Arnfinn, som det står i artikkelen) skrev en ny melodi i 1967, «og det er denne som brukes i dag». Det korrekte er at det er denne som brukes mest i dag.

Øiens fine og lettsungne melodi var den eneste som stod i Norsk salmebok 1985, og den gjorde salmen populære. Men allerede i salmeboktillegget Salmer 1997 ble Sandvolds opprinnelige melodi tatt inn. Og i Norsk salmebok 2013 står begge melodiene, med Sandvolds som a-melodi og Øiens som b-melodi. Så selv om Øiens melodi utvilsomt brukes mest, brukes i dag også Sandvolds mektige melodi. Den er noe vanskeligere å synge (det hjelper med kor), men fortjener å bli mer brukt.

Mitt første minne om den er fra august 1984, da Arild Sandvold ble bisatt fra en fullsatt Oslo domkirke. Både tekst og noter var trykt i programmet, og den fulltonende sangen viste hvor genial denne melodien er i forhold til den sterke teksten.

Jardar Seim

På høy tid med en avklaring

RETTIGHETER:

Hvor lenge, kjære domstoler, kan dere la være å holde Norges Grunnlov utenfor i sakene mot Arne Viste?

Vi har gleden av å følge Arne Viste i hans kamp for de fastlåste og lengeventende asylsøkerens situasjon i Norge. Denne uken skal Stavanger Tingrett avgjøre om hans forsøk på å avklare grunnlovens meningsinnhold skal straffes med en konkursskandelen. Dette på toppen av den allerede idømte fengselsstraffen, boten, inndragningen og konkurssaken.

Noen av oss er jurister, andre er lekfolk. Igjen og igjen lurer vi på hvorfor domstolene ikke belyser hvordan Grunnlovens §110 skal forstås. Den sier: «Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for at ethvert arbeidsdyktig menneske kan tjene til livets opphold ved arbeid eller næring.»

Grunnloven

I 1952 behandlet Stortinget et grunnlovsforslag som hadde ordlyden: «Ethvert arbeidsdyktig menneske har Ret og Pligt til at arbeide for sit Udkomme.» Men forslaget hadde karakter av å være en programmerklæring. Stortinget forkastet derfor dette forslaget. Viktige motargument var:

- Programerklæringer skulle ikke inn blant grunnlovens virkelige rettsregler.
- Plikten til å arbeide kunne begrense individenes næringsfrihet.
- Ordlyden var misvisende og gjenspeilet ikke bestemmelsens ønskede funksjon. Vanlige folk kunne misforstå innholdet.

Derfor ble det laget et nytt og forbedret forslag som ikke hadde slike svakheter. Vi gjentar: *det hadde ikke slike svakheter.* Det nye forslaget var et direktiv – et pålegg – til myndighetene. Det omtales ikke som en programmerklæring en eneste gang i forarbeidene. I stedet presiseres følgende: «Alle som velges inn på Stortinget eller får myndighet i staten blir forpliktet til å realisere Grunnlovens pålegg.»

For Viste-sakene er hovedpoenget at forarbeidene også presiserte et *myndighetsforbud* som skulle beskytte næringsfriheten.

Alle parter anerkjenner at bestemmelsen anses som en menneskerettighet og ikke bare en borgerrettighet

Forbudet lyder: «Det kan ikke vedtas lover eller treffes disposisjoner som åpenbart og bevisst hindrer eller vanskeliggjør realiseringen av Grunnlovens pålegg.»

At den vedtatte bestemmelsens hovedfunksjon er et direktiv – et pålegg – til statens myndigheter, og at den inneholder et forbud, er ikke bestridt av noen. At bestemmelsen har individfokus og ikke bare omhandler høy selssetting og lav arbeidsledighet er heller ikke bestridt. Alle parter anerkjenner også at bestemmel-

sen anses som en menneskerettighet og ikke bare en borgerrettighet. At bestemmelsen i tillegg har en funksjon som programmerklæring, et fremtidig mål og en visjon, er det også enighet om. Disse forhold er avklart gjennom de ulike Viste-sakene.

Uavklart situasjon

Anbefalingene om domsskriving innledes slik: «Grunnloven pålegger oss å domme. I dette må det ligge en plikt til å skrive dommer på en måte som gjør at innholdet blir forstått – først og

fremst av dem som er parter i sakene. Domsskriving er altså en pedagogisk samfunnsoppgave.»

I dommen mot Viste fra Oslo Tingrett løses den pedagogiske samfunnsoppgaven som følger: «Arne Viste har anført at det må skilles mellom plikten til å skaffe arbeid og forbudet mot å legge hindringer i veien for at de ureturnerbare selv skaffer seg arbeid. Retten er ikke enig at dette skillet har noen betydning for saken. Som gjennomgangen ovenfor viser, anses Grunnlo-

i Viste-dommene

NY RUNDE: Arne Viste ble dømt til betinget fengsel for å ha ansatt asylsøkere uten lovlig opphold i Norge. Denne uka skal Viste igjen møte i retten. Bildet viser demonstranter som møtte opp for å vise støtte til Viste sist han var i rettsak. Foto: Erlend Berge

vens §110 som en programmerklæring (...)»

I dommen mot Saber, en av Plog AS sine ansatte, påpekte forsvaret det åpenbare hullet i dommen mot Viste. Stavanger Tingrett gjentok likevel Oslo Tingrett ordrett. Gulating lukket også øynene i ankesaken, og skrev følgende: «Disse anførselene ble grundig behandlet i Oslo tingretts dom av 15.10.2019 mot Arne Viste og Plog AS, og retten finner det klart at anførselene ikke kan føre frem, og finner det her tilstrekkelig å gjengi tingrettens drøftelse.»

I senere straffesak mot en annen ansatt i Plog AS settes den uavklarte situasjon helt på spissen med spørsmålet «Inneholder grunnlovens §110 et forbud?», med henvisning til myndighetsforbudet. I salen satt publikum med spørsmålet trykket på T-skjorter og capser. Forsvarer spisset det maksimalt, og påpekte

at spørsmålet ikke noen gang var besvart i tidligere dommer. Hordaland tingrett svarte: «Hensett til de ovennevnte avgjørelsene finner retten det ikke nødvendig å ta ytterligere stilling til anførselene om grunnlovs- og konvensjonsbrudd.»

Hvor lenge?

Arne Viste har også forsøkt å oppnå en sivilrettslig avklaring av grunnlovens betydning. Stavanger tingrett avviste ham med begrunnelse at han ikke hadde tilstrekkelig interesse i saken.

Hvor lenge, kjære domstoler, kan dere la være å holde Norges Grunnlov utenfor disse sakene? Hvor lenge?

Grunnloven fremstår tydelig. De foreliggende dommer fremstår tåkelagte og diffuse. Det er på høy tid at vi får en avklaring. Inneholder virkelig ikke Grunnloven

noe forbud til myndighetene mot å hindre mennesker å brødfø seg gjennom ærlig arbeid? Hvem er da de neste som rammes? Kjære domstoler, hvor lenge?

*Egil Elling Ellingsen og Geir og Hanne Therese Loftesnes, pastorer i IMI-kirken
Terje Høyland, Internasjonal leder, IMI-kirken*

Med støtte fra:

*Mads Andenæs, professor ved juridisk fakultet UIO
Brynjar Meling, advokat (hvis firma har bistått i flere av sakene og kjenner dem godt)
Henriette Sinding Aasen, professor ved juridisk fakultet UiB
Erhard Hermansen, generalsekretær i Norges Kristne Råd
Tor B. Jørgensen, biskop emeritus og styreleder i Menesker i Limbo
Anne Lise Adnøy, biskop i Stavanger*

Rødt sprer usannheter om private barnehager

BARNEHAGER: Rødts Hege Bae Nyholt tar i liten grad hensyn til fakta når hun argumenterer for det som i praksis innebærer avvikling av en vesentlig andel av barnehagesektoren.

JØRN-TOMMY SCHJELDERUP

Administrerende direktør PBL (Private Barnehager Landsforbund)

Barnehageforliket fra 2003 er en sjeldent vellykket velferdsreform. Kommuner og alle typer private etablerere ble invitert til felles innsats for å bygge opp barnehagesektoren og sikre plass til alle familier som trengte det.

I dag utgjør ulike private barnehager om lag halvparten av sektoren. De holder minst like høy kvalitet som de kommunale, selv om kommunene bruker mer offentlige penger per oppholdstime på sine egne barnehager.

Private barnehager oppfyller i like høy grad som kommunens egne barnehager de gjeldende bemannings- og pedagognormene. Minst 95 prosent av de ansatte er omfattet av en landsdekkende tariffavtale som sikrer konkurransedyktige lønns- og pensjonsvilkår. Private barnehager har dessuten et større mangfold av tilbud, systematisk lavere legeomdelt sykefravær og litt mer fornøyde foreldre enn kommunale barnehager.

Tilbakeviste anklager

I et innlegg i Vårt Land 9/8 argumenterer stortingsrepresentant Hege Bae Nyholt for det som i praksis innebærer å kvitte seg med mange hundre av barnehagene som i dag leverer tjenester av høy kvalitet, til en lavere kostnad for skattebetalerne.

Det er positivt å registrere at Rødt ser ut til å ha tatt inn over seg at det ikke er stor fortjeneste på drift av private barnehager, men at fortjeneste i sektoren i hovedsak kan knyttes til salg av eiendom.

Likevel ser vi at Nyholt ikke klarer å styre unna gamle anklager som for lengst er tilbakevist.

Hun hevder at private barnehager har «systematisk betydelig lavere driftskostnader på grunn av de ansattes dårligere pensjonsordninger.»

Dette er ikke tilfelle. Faktum er at private barnehager har lavere kostnader til tjenestepensjon enn det kommunene har, men at ytelsene for de ansatte fullt ut er på nivå med ordningene for ansatte i kommunale barnehager.

Eller som Storberget-utvalget uttrykker det: «Hybridpensjonsordning etter lov om tjenestepensjon, med livsvarig utbetaling og maksimale sparesatser, er på nivå med den nye påslagsmodellen i offentlig sektor.»

Foreldrenes valg

Nyholt hevder dessuten – også det feilaktig – at kommunene må ta ned kapasiteten i egne barnehager når antallet søkere lokalt går ned.

Det er foreldrene – gjennom deres valg av barnehage for sine barn – som avgjør hvilke barnehageplasser som skal fylles opp og hvilke som skal stå tomme.

Hvis en barnehage – kommunal eller privat – ikke får nok søkere, må den tilpasse driften deretter. I alle fall gjelder det private barnehager, som kun får kun tilskudd når foreldre faktisk takker ja til plassen.

Det er et godt prinsipp, som flytter makten over sektoren så nær brukerne som det er mulig å komme, og som motiverer alle barnehager til å utvikle tilbudene i takt med familienes ønsker.